

AKTUELLA RÄTTSFALL

Avsikten med avsnittet är att ge en översikt över nyare praxis som kan vara av intresse ur såväl ett nationellt som ett internationellt perspektiv. I detta nummer behandlas två avgöranden från Högsta domstolen samt ett avgörande från Hovrätten för Västra Sverige som alla har betydelse för insolvensrättsliga frågor.

NJA 2013 s. 22

Ett svenskt konkursbo väckte återvinningstalan av en betalning mot ett norskt bolag. Det norska bolaget yrkade att talan skulle avvisas och att eventuella krav skulle framföras vid norsk domstol. HD uttalade att frågan om svensk domsrätt i första hand bör avgöras med analogisk tillämpning av forumreglerna i 10 kap. rättegångsbalken. HD konstaterade dock att inget av de lagrum i rättegångsbalken (10 kap. 4 § och 8 § RB) som käranden hade åberopat kunde grunda behörighet. 10 kap. 4 § kunde inte anses grunda behörighet i det aktuella fallet när återvinningstalan avsåg en utbetalning som beordrats från Norge. Inte heller 10 kap. 8 § om forum vid talan i anledning av skadegörande handling kunde anses tillämplig på återvinningstalan. Frågan var dock om svensk domsrätt förelåg på grund av insolvensförordningens artikel 3.1. Enligt EU-domstolens praxis ska förordningens bestämmelser tolkas så att domstolarna i den medlemsstat där ett insolvensförfarande har inletts mot en gäldenär också ska vara behöriga att pröva en återvinningstalan riktad mot en svarande i en annan medlemsstat. Insolvensförordningen var dock inte direkt tillämplig på domsrättsfrågan eftersom svaranden var ett norskt bolag. Högsta domstolen fann dock att svensk domstol var behörig att pröva återvinningstalan. HD anförde att Norge är en del av EU:s marknad genom EES-avtalet. I förhållandet mellan Sverige och Norge gäller överenskommelser som i princip innebär att nationella domsrättsregler respekteras och att domarna från ett land erkänns och är verkställbara i det andra

landet. En bedömning som innebär att det mest effektiva är att återvinningsmålen prövas vid svensk domstol ligger också i linje med skälen bakom insolvensförordningen.

Lagrum: 4 kap. 19 § konkurslagen (1987:672), 10 kap. 4 § and 8 § rättegångsbalken, Artikel 3.1 i rådets förordning (EG) nr 1346/2000 av den 29 maj 2000 om insolvensförfaranden.

NJA 2013 s. 31

En borgenär väckte i en svensk konkurs återvinningstalan avseende ett avtal om överlåtelse av svenska och utländska patent och patentansökningar mot ett bolag med säte i Saint Kitts and Nevis. Det utländska bolaget invände bl.a. att svensk domstol saknade behörighet att ta upp målet till prövning och yrkade att talan skulle avvisas helt. Högsta domstolen konstaterade att Insolvensförordningen inte var direkt tillämplig på domsrättsfrågan eftersom svaranden var ett bolag som hade sitt säte i en stat som inte var medlem i EU. Det fanns inte heller i övrigt någon lagstiftning eller några för Sverige bindande internationella förpliktelser som direkt kunde tillämpas på frågan om svensk domstol var behörig i målet. Under sådana förhållanden fick frågan avgöras med analogisk tillämpning av forumreglerna i 10 kapitlet 3 § första stycket andra meningen rättegångsbalken enligt vilken svaranden utan känt hemvist inom Sverige kan i tvist rörande lös egendom sökas där egendomen finns. HD fann emellertid att bestämmelsen inte kunde läggas till grund för bedömningen av om svensk domsrätt förelåg. Trots detta förelåg svensk domsrätt eftersom föremålet för återvinning inte var egendomen i sig utan rättshandlingen varigenom egendomen överlätits.

Lagrum: 4 kap. 19 § konkurslagen (1987:672), 10 kap. 3 § första stycket andra meningen rättegångsbalken.

RH 2017:1

En borgenär väckte återvinningstalan mot ett norskt bolag, i det följande X, som var försatt i konkurs. Det invände bl.a. att svensk domsrätt saknades. Hovrätten hänvisade till NJA 2013 s. 22 och anförde att HD uttalat att frågan om svensk domsrätt i första hand bör avgöras med analogisk tillämpning av forumreglerna i 10 kap. rättegångsbalken. HD hade dock konstaterat att inget av de lagrum i rättegångsbalken (10 kap. 4 § och 8 § RB) som käranden hade åberopat hade varit tillämpligt, men hade däremot funnit att svensk domsrätt förelåg med stöd av insolvensförordningen genom en analogisk tillämpning. Svensk domsrätt fick därför enligt hovrättens mening anses föreligga beträffande återvinningstalan. Hovrätten anförde dock vidare att för att ett mål ska kunna prövas av svensk domstol krävs det inte bara att svensk domsrätt föreligger utan även att någon svensk tingsrätt är behörig enligt de interna forumreglerna. Denna fråga hade inte varit föremål för prövning i 2013 års rättsfall, men HD hade dock uttalat sig om tillämpligheten av 10 kap. 4 § och 8 § RB. Enligt den förstnämnda bestämmelsen får den som inte har känt hemvist inom riket men som har ingått förbindelse eller ådragit sig skuld här sökas där förbindelsen ingicks eller skulden uppkom. Återvinningstalan avsåg utbetalningar från Norge. Bestämmelsen kunde därför inte grunda behörighet i det aktuella fallet. Inte heller kunde bestämmelsen i 10 kap 8 § RB om forum vid talan i anledning av en skadegörande handling anses tillämplig på återvinningstalan. Någon annan forumregel - i 10 kap. RB, annan lag eller rättspraxis - som kunde tillämpas fanns inte. Frågan var då hur situationen skulle lösas. Enligt hovrättens mening verkade man i rättspraxis ha utgått ifrån att genom en extensiv tolkning av de svenska forumreglerna eller på annat sätt tillhandahålla ett forum när det finns svensk domsrätt. I det aktuella fallet ansåg hovrätten att det fanns i vart fall tre alternativa lösningar för att tillhandahålla ett forum. Alternativ ett var att tillämpa bestämmelsen om reservforum i 2 § lagen (2014:912, ti-

digare 2006:74) med kompletterande bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande och internationell verkställighet av vissa avgöranden (kompletteringslagen). Alternativ två var att anse att konkursdomstolen var behörig. Alternativ tre var att anse att den domstol som hade den närmaste anknytningen till tvisten eller parterna var behörig. Hovrätten ansåg dels mot bakgrund av effektivitetsskäl, dels då det inte hade framkommit några omständigheter i målet som talade för att X hade någon anknytning till Sverige som med stöd av alternativ tre skulle kunna utpeka någon annan behörig tingsrätt, skulle konkursdomstolen anses vara behörig att pröva återvinningstalan.